

Uchwała z dnia 28 października 2004 r., III CZP 57/04

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący)

Sędzia SN Antoni Górski (sprawozdawca)

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "T.P." sp. z o.o. z siedzibą w W. przeciwko Szpitalowi Specjalistycznemu w K. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 28 października 2004 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 29 marca 2004 r.:

„a) Czy częściowe – w rozumieniu art. 505 § 2 zd. 1 k.p.c.– zaskarżenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym polega tylko na wniesieniu sprzeciwu przez jednego ze współpозwanych o to samo roszczenie albo co do niektórych (ale nie wszystkich) roszczeń objętych nakazem zapłaty (art. 505 § 2 k.p.c.), czy też może polegać na wniesieniu sprzeciwu jedynie w stosunku do części roszczenia zasądzzonego nakazem zapłaty?

b) Czy w przypadku częściowego zaskarżenia nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, tj. co do niektórych roszczeń lub części roszczenia (w przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze), od powoda – na podstawie § 9 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.) – pobiera się trzy czwarte wpisu liczonego od wartości części zaskarżonej sprzeciwem, czy też od całej dochodzonej pozewem kwoty?"

podjął uchwałę:

1. Dopuszczalne jest zaskarżenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym jedynie co do części zasądzonego roszczenia.

2. Od takiego sprzeciwu pobiera się trzy czwarte wpisu liczonego od wartości zaskarżonej części sprawy.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Warszawie wydał w dniu 28 sierpnia 2002 r. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, którym zobowiązał pozwanego do zapłaty powodowi kwoty 214 742,72 zł z ustawowymi odsetkami, pozwany zaskarżył ten nakaz sprzeciwem w części zasądzającej należność główną co do kwoty 9953,67 zł.

Powód przyznał, że omyłkowo zawyżył dochodzoną kwotę o 9953,67 zł, wobec czego wniósł o umorzenie postępowania w tej części.

Rozpoznając sprawę na skutek sprzeciwu, Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 21 marca 2003 r. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 204 789,10 zł z ustawowymi odsetkami, a postępowanie co do kwoty 9953,67 zł umorzył.

Przy rozpoznawaniu apelacji pozwanego, zawierającej m.in. zarzut nieważności postępowania w części dotyczącej kwoty 204 789,10 zł – zdaniem skarżącego, prawomocnie już zasądzonej nakazem zapłaty – Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość co do interpretacji art. 505 § 2 k.p.c., sprowadzającą się do pytania, czy częściowe zaskarżenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym może polegać na wniesieniu sprzeciwu tylko w stosunku do części zasądzonego tym nakazem roszczenia. Dalsza wątpliwość prawną Sądu dotyczyła wysokości wpisu od takiego sprzeciwu; czy pobiera się od niego trzy czwarte wpisu liczonego od wartości przedmiotu zaskarżenia objętego sprzeciwem, czy też od całej kwoty dochodzonej pozwem. Obie te wątpliwości Sąd Apelacyjny przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wątpliwości powzięte przez Sąd Apelacyjny powstały po nowelizacji art. 503-505 k.p.c., dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach

sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2000 r. Według dotychczasowej regulacji, stan prawny w tej mierze był jasny; art. 504 k.p.c. ustanawiał zasadę, że na skutek wniesienia sprzeciwu nakaz traci moc, nawet wówczas, gdy sprzeciw został zgłoszony tylko co do części roszczenia lub tylko przez jednego ze współpozwanym. Wyjątkiem od tej zasady była sytuacja, w której sprzeciw dotyczył tylko jednego lub niektórych dochodzonych roszczeń; wówczas skutkowało on uchycieniem nakazu jedynie co do nich.

Przepis art. 505 § 1 k.p.c. w obecnym brzmieniu powtarza zasadę, że w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc, w związku z treścią § 2 mogą jednak powstać wątpliwości co do zakresu utraty mocy tego nakazu. W zdaniu pierwszym tego przepisu stwierdza się, że nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem, a w zdaniu drugim, że sprzeciw jednego tylko ze współpozwanym o to samo roszczenie oraz co do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, może to być niepotrzebnym powtórzeniem kwestii, która została już unormowana w ujętym bardziej ogólnie zdaniu pierwszym i wywoływać wątpliwości co do skutków zaskarżenia sprzeciwem nakazu tylko części roszczenia.

Odnosząc się do tych wątpliwości, trzeba uwzględnić treść innych przepisów regulujących kwestię częściowego zaskarżenia nakazu zapłaty. Wśród wymogów pisma procesowego zawierającego sprzeciw od nakazu zapłaty art. 503 k.p.c. wymienia obowiązek wskazania przez pozwanego, czy zaskarża nakaz zapłaty w całości czy w części. Nie ulega wątpliwości, że niewskazanie przez pozwanego zakresu tego zaskarżenia stanowi brak formalny, podlegający usunięciu w trybie art. 130 k.p.c. Z kolei zgodnie z art. 504 § 2 k.p.c., nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku. Oba te przepisy łączą się w sposób logiczny z treścią art. 505 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., tworząc normatywną całość, wyrażającą myśl ustawodawcy, że pozwany może zaskarżyć sprzeciwem dowolną część wydanego przeciwko niemu nakazu zapłaty, w tym także tylko część jednego lub części niektórych z uwzględnionych roszczeń. W razie takiego zaskarżenia nakaz zapłaty traci w zaskarżonej części moc (art. 505 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.), a w pozostałym zakresie uzyskuje skutki prawomocnego wyroku (art. 504 § 2 k.p.c.). Należy zaznaczyć, że ten mechanizm prawny nie ma zastosowania jedynie w przypadku

biernego współuczestnictwa jednolitego, w którym, zgodnie z art. 73 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec nie działających. W kontekście tak odczytanej, jako obowiązującej, zasady zaskarżenia nakazu zapłaty sprzeciwem, uregulowanie zawarte w art. 505 § 2 zdanie drugie k.p.c. należy rozumieć jako niewyczerpującą egzemplifikację, potwierdzającą działanie zasady wyrażonej w zdaniu pierwszym tego przepisu.

Za taką wykładnią przemawiają także względy celowościowe. Celem postępowania upominawczego jest przyspieszenie i odformalizowanie postępowania oraz szybkie uzyskanie przez wierzyciela tytułu wykonawczego, więc byłoby zaprzeczeniem tego celu przyjęcie rozwiązania, że zaskarżenie sprzeciwem tylko części uwzględnionego nakazem zapłaty roszczenia pozbawia mocy prawnej także niezakwestionowaną przez pozwanego część tego rozstrzygnięcia. Jak trafnie wskazano w piśmiennictwie, w krańcowych przypadkach mogłoby to prowadzić do tego, że zaskarżenie przez pozwanego symbolicznej złotówki, skutkowałoby utratą mocy całego nakazu. Konsekwencji takich nie można zaakceptować.

Należy dodać, że za przyjętą wykładnią art. 505 k.p.c. przemawia ogólna zasada procesowa, zgodnie z którą określenie zakresu zaskarżenia należy do wyłącznej dyspozycji skarżącego, jeśli więc skarży on tylko część orzeczenia, w pozostałym zakresie, w przypadku świadczeń podzielnych, orzeczenie uprawomocnia się.

Logicznym następstwem tej wykładni jest przyjęcie, że w razie zaskarżenia nakazem zapłaty tylko części zasądzonego roszczenia, wpis (trzy czwarte wpisu) pobiera się od wartości części zaskarżonej sprzeciwem, a nie od całej kwoty zasądzonej nakazem zapłaty, co może sugerować dosłowne odczytanie treści § 9 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.). O takiej wykładni tego przepisu rozstrzyga art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. 2002 r. Nr 9, poz. 88, ze zm.), zgodnie z którym pisma dotyczące części przedmiotu sprawy podlegają opłacie tylko w stosunku do wartości tej części. Jest oczywiste, że przepisy rozporządzenia, które jest aktem wykonawczym, trzeba interpretować w świetle nadrzędnych unormowań ustawy.

Z podanych przyczyn orzeczono, jak w uchwale (art. 390 k.p.c.).

